
Augusta Atla. Billedkunstner og skribent. Den 4.
december 2023
augustaatla.com

Folketingets Retsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K
reu@ft.dk

Kopi til Justitsministeriet, strafferetskontoret@jm.dk

**Høringssvar om lovforslag L 65 om ændring af Straffeloven:
'Forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et
anerkendt trossamfund'**

Den 27. oktober 2023 fremsatte Justitsministeriet lovforslaget L 65.

Som aktiv, professionel og internationalt udstillende billedkunstner og kunsthøjlig skribent sender jeg hermed et høringssvar om lovforslag L 65.

Lovforslaget L65 kommer til at have en indflydelse på og en funktion i billedkunstens professionelle og offentlige repertoire, samt i folkets kulturliv i Danmark. Det er alvorligt, og jeg hentyder hermed til de faglige, politiske og andre uhensigtsmæssige aspekter ved loven, der vil gøre sig gældende for danske billedkunstnere, museumsledelser, udstillingskuratorer og for det danske folk (kunstbeskueren og -brugeren) generelt. Loven vil med sikkerhed føre til selvcensur blandt os kunstnere, men også til censur af kunstneriske værker på danske kunstinstitutioner.

Lovforslaget er alvorligt, især fordi det sætter en straf ramme på op til to år, altså kun ét år mindre end [Rusland, som har en straf ramme på tre år](#). Straframmen på to år er alt for høj.

Lovforslaget siger, at viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af væsentlige religiøse skrifter ikke kriminaliseres, og mediers og journalisters viderebringelse nævnes som eksempler. Men loven er nødt til at præcisere helt klart, hvorvidt danske borgere har denne ret til viderebringelse.

RELIGIONER, IDEER OM BLASFEMI OG MAGTMISBRUG

Lovforslagets behandling af menneskeretten er mangelfuld. Jeg henviser til Menneskerettighedsdomstolens praksis og til anbefalinger fra bl.a. FN og Europarådet om ophævelsen af blasfemilove. Disse anbefalinger førte til ophævelsen af den danske blasfemilov i 2017.

Lovforslag L65 vil betyde, at vi herhjemme – i en ellers vestlig religionskritisk tradition – rent faktisk går baglæns. Loven vil på sigt normalisere, internalisere, håndhæve (igen) kriminaliseringen af blasfemi.

Dette lovforslag er måske ment af 'venlighed' og respekt for andres religioner, men i teori og praksis krænker det Vestens egen tradition for demokrati og individets beskyttelse. Som alle ved, har religionernes institutioner – også her i Vesten – i tidens løb og i religionens navn været med til at undertrykke folk og generelt undergrave menneskerettigheder.

Hvorfor skal 185 anerkendte trossamfunds religiøse tekster have denne beskyttelse i dansk lov – at man ikke må behandle disse tekster utilbørligt? Og ja, hvad end 'utilbørlig' betyder. Husk nu på, at et trossamfund er en institution, ikke en person, ja ligefrem en god forretning, ja tit en meget magtfuld og økonomisk formuende organisation.

Den katolske kirke menes at have en formue på omkring 30 milliarder kroner. Ja, gad vide, hvor rig den græsk-ortodokse kirke er? Ifølge kilder ejer den jord overalt i Grækenland, sågar jord i Jerusalem, og bruger 1,5 milliarder kroner om året på bare at betale de omkring 10.000 græsk-ortodokse præsters løn. Hvorfor skal disse vanvittig rige herredømmer ikke kunne kritiseres hårdt og ved netop utilbørlig brug af deres egne religiøse tekster? Jeg forstår ingenting. Hvem har allerede magten og pengene?

Og de selv samme rige religioner som den katolske kirke, den græske kirke og islam mangler stadig at reformere ligestillingen mellem kønnene. Selv kan jeg ikke få adgang til Mount Athos – også selvom jeg ville – blot fordi jeg er en kvinde. 'Alle store sandheder er vokset ud af blasfemi', som Morten Thaysen domprovst i Ribe sagde i [P1 Debat](#) den 30. november 2023 om lovforslaget L65.

Nogle få af disse magtfulde og rige institutioner, trossamfund, har gennem tiderne langsomt inkorporeret værdier, der førte dem henimod menneskerettigheder og ligestilling, men det er da kun, fordi de er blevet udfordret udefra. Hvorfor stoppe denne udvikling mod mere humanisme? Ja, hvorfor risikere ikke at beskytte menneskerettigheder og ligestilling i ens eget land, Danmark?

DEMOKRATI

I Vesten har vi tradition for, at religionernes institutioner skal tåle hård kritik. Ja, måske glemmer lovforslaget endda, at vi i århundreder i Vesten har kæmpet for menneskerettigheder og sågar lige rettigheder – og alt dette har vi præsteret ved netop at løsrive staten fra religionen. Det sekulære demokrati og dets lovgivning skal beskytte individet og demokratiet selv.

Ja, i vores del af verden er det enkelte menneskes stemme mere værd end dogmatiske institutioner. Det er formuleret under 'Ytringsfrihed' i artikel 10 i [Den Europæiske Menneskerettighedskonvention](#) og er en del af det danske lovgivningssystem. Dette lovforslag sætter os derfor mindst 100 år tilbage og kan sågar sætte ligestillingens udvikling tilbage. Love som denne kan betyde, at et liberalt, sekulært og sundt demokrati langsomt eroderer og i stedet går hen imod, som Per Stig Møller beskriver i sin artikel i [Berlingske](#) den

28 september 2023: ' ... det autoritære demokrati'. At rulle ytringsfriheden i Danmark tilbage er uacceptabelt.

KUNST, HANDLING OG DEMOKRATI

"It has been the custom on these occasions most frequently to compare art and politics, to draw distinctions between them and lay stress upon the point they have in common. There is a great field of discussion in comparing art and action or painting and politics. I would be prepared to say that all forms of art and action are in principle the same – I say 'in principle' because it is a valuable phrase – but, making allowance for difference of time and circumstances, technique, and so on, all forms of action and art really at their critical moments the same kind of decisions." Churchill's speech to The Royal Academy, London, 1927 (*Churchill, The Statesman as Artist*, edited by David Cannadine).

Ser man på lovforslaget, hvad angår kunst, ser det nye lovforslag umiddelbart fredeligt ud for det dovne øje; nu er det strafbare 'kun' brugen af *religiøse skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund*. Endvidere prøver loven, forgæves, at 'skåne' kunsten, ved at den *utilbørlige* del er OK, såfremt det *kun er en mindre del af værket*. Loven har dermed forsøgt at fritage teater-, dans- og filmbranchen. Men lovforslaget behandler billedkunsten og teater-, dans- og filmbranchen som et blot lavpraktisk ærinde – og det er det ikke (!).

Loven vil ikke kun betyde, at kunsten bliver censureret, men også, at der kommer et nyt kunstpoliti. Vi kunstnere vil jo være rundtossede om, hvornår og hvorvidt et værk er ulovligt. Med hensyn til mine egne collage- og installationsværker, fulde af magt- og religionskritik, er jeg da selv i tvivl om, hvorvidt de bliver ulovlige eller ej – og alene tvivlen kommer jo på ulykkelig vis til at fungere som selvcensur af frygt for straf.

For selvom loven er ændret til denne nye, mere specificerede version, der kun vedrører de religiøse tekster, så er der jo stadig ingen klarhed om, hvad 'utilbørlig' betyder. Hvad der ikke er utilbørligt for mig, er utilbørligt for en anden.

Og hvilke skrifter er et skrift af 'væsentlig' religiøs betydning? Drejer det sig inden for kristendommen kun om Biblen? Jeg er forvirret. Jeg som kunstner er nødt til at have klar besked, da jeg selv bruger **alle tekster** i mine kunstværker, collager og installationer.

Nej, den frie kunstneriske metode tænker ikke i brøkdeler, tværtimod, en kunstner arbejder frit med sine tanker og sit materiale. Hvad med mesterværker fra kunsthistorien som for eksempel kunstværket "[God is great no.2](#)" af John Latham? Værket er opkøbt af Tate Modern. Kan det værk nu ikke vises mere på Louisiana eller SMK? Og hvis John Latham stadig levede, kunne han så ikke arbejde frit i Danmark?

Jeg som kunstner laver ikke nødvendigvis kunst for det ene eller det andet synspunkt, og dette også kan skifte i perioder og værker i ens liv. Men kunstværket kan tilmed være ambivalent og gå i modsatte retninger tematisk set, på én og samme gang. Men hvad kunstnere alle har tilfælles i dag, er, at selve den kunstneriske metode er fri. Hvis en kunstner gerne vil lave en hård kritik af et trossamfund gennem kunsten, er dette fuldt ud

berettiget og også en tradition i billedkunsten. Som popdronningen Madonna sagde i år på X: **'Artists are here to disturb the peace'**.

Selvom man kunne mene, at lovforslaget kun er et lille indgreb i den kunstneriske frihed, så er det det ikke. Denne type retorik er blot et udsagn om, at man ikke har forstået, hvor vigtig kunst er som aktiv i demokratiet, og at kunsten er samfundet ved at aktivere ytringsfriheden – både for afsender og i modtager – gennem værket.

Den kunstneriske frihed i værket er ikke en kæk praksis for få privilegerede kunstnere, den er tværtom for det første helt grundlæggende og umulig at fjerne, **friheden i mennesket**, for det andet en helt naturlig måde at modtage kunstnerisk inspiration og arbejde på. Den inspiration, som de antikke grækere mente kom fra de 9 musser, som museerne i dag er opkaldt efter: *Templet for muserne*. Eller det, som Nietzsche kaldte den dionysiske kraft i mennesket.

Kunstnerisk frihed betyder, at der ingen regler er for, hvordan man skal udøve eller aflæse et værk, og at **beskueren af kunstværket, der reflekterer over værket foran værket**, er en aktiv handling i sig selv, hvor beskueren sættes i en position, hvor han eller hun selv er skabende, nemlig: tænkende, reflekterende og sandhedssøgende. Det vil sige, at 'værket og beskueren' er netop det, der gør kunstværket til den demokratiske metode **in action**.

Arbejdet heri eller relationen mellem værket og beskueren er usynlig, men meget essentiel, og er bygget på vores vestlige værdier om det frie tænkende individ og det enkelte menneskes eget etiske selvansvar. 'Ej blot til lyst' (som der står over Det Kongelige Teaters gamle scene). Demokrati er vor tids åndsliv.

Men denne demokratiske praksis i kunstværket glemmer lovforslaget, når kunsten nu ved lov er underlagt religiøse magter og deres ideer om deres tekster.